

Motion till riksdagen 2005/06:So3

**av Kenneth Johansson m.fl. (c)
med anledning av prop. 2005/06:30**

Nationella alkohol- och narkotikahandlingsplaner

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att förslagen som avser ny narkotikapolitisk handlingsplan skall beredas i ett särskilt utskott för narkotikapolitiska frågor sammansatt av socialutskottet och justitieutskottet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om en ny alkoholpolitisk strategi.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att mobilisera det folkliga engagemanget i kampen mot skadlig alkoholanvändning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om föräldraansvaret som en viktig kraft i alkoholpolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att involvera fackföreningar och arbetsgivarnas organisationer i syfte att öka medvetenheten om skadlig alkoholhantering bland arbetskamrater och chefer på arbetsplatserna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om arbetsförmedlingens, Försäkringskassans och socialtjänstens ansvar att uppmärksamma sina klienter på faran för alkoholmissbruk.
7. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på stärkta befogenheter för Tullverket i enlighet med vad som anføres i motionen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om skärpt lagstiftning mot illegal alkoholhantering.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att lagen bör ändras så att det blir möjligt att beslagta fordon som används för illegal alkoholinförsl.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att alkoholås bör införas på nytillverkade bilar fr.o.m. 2010.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om möjlighet att beslagta fordon för personer som kört rattfulla.

Fel! Okänt namn på

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om ändrad brottsrubricering vid trafikolyckor med dödlig utgång orsakade av rattonykterhet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att den som döms till fängelse för grovt rattfylleri under anstaltstiden måste få vård mot sitt alkoholmissbruk.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om behovet att genom försiktigt agerande slå vakt om försäljningsmonopolet och undvika kollisioner med EG-rätten.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om behovet av en ökad svensk aktivitet i EU:s alkoholpolitik.

Inledning

Alkohol- och narkotikakonsumtionen i Sverige har ökat mycket snabbt under senare år. Den genomsnittliga alkoholkonsumtionen har stigit med mellan 30 och 50 procent. Än mer allvarligt är att en stor del representerar en mycket snabb trendmässig ökning av ungdomars alkoholintag. 15-åringar dricker idag i genomsnitt 3 liter alkohol per år och det är mer än dubbelt så mycket som för femton år sedan. På senare år har vi också sett en tillväxt av narkotikaproblemen och en kraftigt ökad tillgång i hela landet, med fallande priser som följd. Konsekvenserna är redan allvarliga. Om denna utveckling av alkohol- och narkotikakonsumtionen inte kan brytas kommer priset att bli mycket högt i form av olyckor, våld, brott och social utslagning. Mot denna bakgrund är vi inte nöjda med regeringens politiska hantering av alkohol- och narkotikapolitiken.

Vad gäller förslaget till alkoholpolitisk handlingsplan kan det konstateras att det är senkommet eftersom de befintliga planerna snart löper ut. Ett betydande beredningsarbete har bedrivits under de senaste åren men regeringen tycks inte beakta dess resultat. Trots att remisstiden på alkoholpolitiska utredningen gick ut redan i augusti har inte utredningen och remisserna tillåtits göra något skönjbart avtryck på regeringsförslaget. Förslagen i propositionen är tandlösa och inriktade på rent byråkratiska processer. Regeringen tycks inte förstå nödvändigheten av en stark folklig mobilisering och ett aktörsperspektiv där alla människor i egenskap av familjemedlemmar, föräldrar, arbetskamrater och deltagare i föreningslivet ses som en resurs för att förebygga och bekämpa missbruk. Utvecklingen visar tydligt att de rent politiska styrverktygen inte ensamma räcker till. Sammanfattningsvis saknas offensiva åtgärder och ansatser till förnyelse i alkoholpolitiken.

Denna kritik är emellertid inte en tillräcklig grund för att yrka avslag på propositionen i dess helhet, tämligen harmlös som den ju är, men Centerpartiet bidrar med egna förslag på hur alkoholpolitiken kan ges större kraft.

Narkotikapolitisk handlingsplan

Riksdagen har tillsatt en narkotikapolitisk arbetsgrupp med ledamöter från varje parti och bas både i social- och justitieutskottet. Denna arbetsgrupp förbereder behandling av narkotikapolitiska frågor, bl.a. de motioner från de senaste årens allmänna motionsperioder, där Centerpartiet, liksom andra partier och enskilda riksdagsledamöter, lagt fram sina narkotikapolitiska förslag. Ett särskilt utskott, sammansatt av socialutskottet och justitieutskottet, väntas bli tillsatt efter årsskiftet för att inleda en formell beredning av ett samlat narkotikapolitiskt betänkande. Riksdagsbehandlingen av den narkotikapolitiska handlingsplanen bör ske inom ramen för detta utskott. Detta bör riksdagen besluta.

Ny kraft i alkoholpolitiken

Den snabba ökningen av alkoholkonsumtionen i Sverige under det senaste decenniet är ett stort hot mot folkhälsan och den sociala välfärden. Det är uppenbart att prisinstrumentet och försäljningsmonopolet i alkoholpolitiken försvagats som en följd av EU:s införselregler. Från denna utgångspunkt måste Sveriges alkoholpolitik breddas och ges ny kraft samtidigt som vi är varsamma om de befintliga instrumenten. Dessvärre tycks regeringen sakna förmåga att finna dessa nya kraftkällor. Man talar visserligen om krafttag på den europeiska nivån, men det råder delade meningar om detta verkliga motsvarar det faktiska agerandet.

En ny alkoholpolitisk strategi bör bestå av följande delar:

- Mobilisera människors ansvar för sig själva och för varandra samt motverka kriminalitet.
- Slå vakt om den traditionella alkoholpolitikens instrument.
- Arbeta offensivt i EU i syfte att skapa ett bättre klimat för den svenska alkoholpolitiken.

Vad som ovan anförts om en ny alkoholpolitisk strategi bör ges regeringen till känna.

Mobilisera människors ansvar för sig själv och för varandra

Folkresningen mot alkoholmissbruket i slutet av 1800-talet ledde till att alkoholkonsumtionen mer än halverades fram till 1914 trots att den restriktiva alkoholpolitiken ännu inte hade inletts. Det visar att attityden till alkohol och ett levande medborgarengagemang är ett starkt styrmedel. Detta styrmedel måste nu på nytt aktiveras med alla medel, genom information, mobilisering av det civila samhället, normgivande skärpningar av lagstiftningen, och ge-

Fel! Okänt namn på

nom att var och en av oss i vardagen tar ett ansvar för våra medmänniskor, inte minst våra ungdomar och arbetskamrater. Vad som ovan anförts om att mobilisera det folkliga engagemanget i kampen mot skadlig alkoholanvändning bör ges regeringen till känna.

Föräldraansvaret

De senaste årens debatt har ökat föräldrars medvetenhet om riskerna med en för tidig alkoholdebut för deras barn. Men det är inte tillräckligt. Medvetandenivån måste upp betydligt för att allvarliga fysiska, psykiska och sociala skador ska kunna undvikas. För att föräldrar ska kunna ta ansvar för sina barns alkoholvanor måste de kunna agera tillsammans med andra föräldrar. Det är viktigt att t.ex. skolan tillhandahåller arenor där föräldrar kan lägga upp linjerna för ett gemensamt agerande i alkoholfrågor i förhållande till sina barn och ungdomar. Även initiativ som nattvandrare och farsor och morsor på stan är av stor betydelse och bör stödjas. Vad som ovan anförts om föräldraansvaret som en viktig kraft i alkoholpolitiken bör ges regeringen till känna.

Arbetsplatsen

Arbetsplatserna är en annan miljö där en folklig mobilisering mot alkoholmissbruk kan ge positiv effekt. En ökad medvetenhet kan leda till att arbetskamrater och arbetsledare tidigare uppmärksammar en riskabel alkoholanvändning och ger individen en impuls att tänka efter, skärpa sig eller kanske inleda någon form av behandling. Fackföreningarna och arbetsgivarnas organisationer kan spela en positiv roll för att öka medvetenheten såväl bland chefer som personal och på så vis bidra till en ökad social kontroll. De kan också bidra till en konstruktiv diskussion kring hur alkohol hanteras på arbetsplatsen, t.ex. i samband med personalfester m.m. Den bästa insatsen är sannolikt att medverka till att individen har ett jobb eller en utbildning att gå till. Vad som ovan anförts om att involvera fackföreningar och arbetsgivarnas organisationer i syfte att öka medvetenheten om skadlig alkoholhantering bland arbetskamrater och chefer på arbetsplatserna bör ges regeringen till känna.

Personer utanför arbetsmarknaden

De många personer som står utanför arbetsmarknaden på grund av sjukdom, förtidspension eller arbetslöshet kommer inte att nås av den här sortens insatser eftersom de inte har någon arbetsplats. Dessa grupper är överrepresenterade i psykisk ohälsa och kan därför också antas vara än mer exponerade för risken att hamna i beroende än förvärvsarbetande. Arbetsförmedling, försäkringskassa och socialtjänst måste här axla ansvaret som arbetsgivaren i nor-

malfallet har och uppmärksamma sina klienter på faran för alkoholmissbruk. Detta bör ges regeringen till känna.

Alkoholrelaterad brottslighet

Kamp mot alkoholrelaterad brottslighet är viktig både för att avskräcka brottslingar och på grund av normpåverkan. Kraftfulla åtgärder behöver vidtas för att motverka smuggling, langning och annan kriminell drog- och alkoholhantering. Centerpartiet har i sitt budgetförslag anvisat större resurser till gränskontrollernas arbete mot illegal införsel. Tullen bör också ges utökade befogenheter att bekämpa illegal alkoholinförsel, t.ex. genom utökad utredningsrätt. Regeringen bör återkomma med förslag på stärkta befogenheter för Tullverket i enlighet med vad som ovan anförts.

Polisens insatser måste stärkas. Om polisen inte ger tillräcklig prioritet åt alkoholbrottsligheten är det ett politiskt ansvar att tydliggöra prioriteringen. Det bör övervägas om skärpta lagar mot t.ex. langning av alkohol till minderåriga bör införas. Detta bör ges regeringen till känna.

Möjlighet att beslagta fordon (privatbilar såväl som yrkestrafik) som används till transport av alkohol i större omfattning än vad som kan betraktas som egen privat konsumtion kan vara en verksam åtgärd mot illegal införsel. Vid sidan om de ekonomiska konsekvenserna av att inte längre kunna förfoga över sin bil störs rytmen i införseln. Lagen bör ändras så att det blir möjligt att beslagta fordon som används för illegal alkoholinförsel. Detta bör ges regeringen till känna.

Reglerna mot alkohol i trafiken har ett signalvärde som kan påverka värderingar och beteendemönster även i andra situationer och bör i så måtto ses som en del av alkoholpolitiken. Alkolås bör införas på nytillverkade bilar fr.o.m. 2010. Detta bör ges regeringen till känna.

Fordon tillhöriga personer som återkommande kör bil under alkoholpåverkan bör beslagtas. Den som kör rattonykter eller rattfull utsätter inte bara sig själv, utan även sin omgivning, för en uppenbar och påtaglig fara. Den dömda ska förlora sitt körkort under minst ett års tid och ska därefter endast få köra fordon med alkolås installerat. Vad som ovan anförts om möjligheten att beslagta fordon för personer som kört rattfulla bör ges regeringen till känna.

Den som genom rattonykterhet skadar någon person döms idag för vållande till annans död. För att inskräpa allvaret i att göra valet att framföra motorfordon i onyktert tillstånd bör brottsrubriceringen ändras till dråp. Detta bör ges regeringen till känna.

Den som döms till fängelse för grovt rattfylleri måste under anstaltstiden få vård mot sitt alkoholmissbruk. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Slå vakt om den traditionella alkoholpolitikens instrument

Försäljningsmonopolet bidrar till en socialt kontrollerad försäljning av alkohol drycker med stort sortiment i hela landet. Det är viktigt att försäljningsmonopolet behålls. Det ställer krav på såväl Systembolagets agerande som på regering och riksdag att agera med sådan försiktighet att monopolet inte kolliderar med EG-rätten. Detta bör ges regeringen till känna.

Arbeta offensivt i EU

Inom EU:s ram bör Sverige verka för höjda minimiskatter på alkohol, skärpta införselregler samt möjlighet att ha nationella förbud mot alkoholreklam. På senare år är tendensen att uppmärksamheten på alkoholens hälsovådliga konsekvenser har ökat bland andra medlemsstater. Förutsättningar för gemensamma alkoholskatter på en svensk nivå är dock fortsatt små, bl.a. på grund av de stora variationer i köpkraft som finns mellan olika länder. Möjligheterna att komma framåt med införselreglerna eller med andra restriktioner är troligen betydligt större. Alla möjligheter bör dock tas till vara.

För att knyta de allianser som krävs för att baxa EU:s alkoholpolitik framåt, enligt de riktlinjer som anges i propositionen, krävs att regeringen driver frågorna med kraft och tydlighet. Den bild som propositionen ger av ett kraftfullt svenskt agerande stämmer dåligt överens med de uppgifter vi har tagit del av. Antagandet av propositionen måste följas av en skärpning från regeringen på denna punkt. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 5 december 2005

Kenneth Johansson (c)

Annika Qarlsson (c)

Jan Andersson (c)

Birgitta Carlsson (c)

Birgitta Sellén (c)

Lars-Ivar Ericson (c)

Margareta Andersson (c)

Sofia Larsen (c)